

Joosef, unten valtiias

”He sanoivat toisilleen: ’Tuolla se unien näkijä nyt tulee.’” (1. Moos. 37:19.)

Avaintekstit:

1. Moos. 37;
Matt. 20:26, 27;
Ap. t. 7:9;
1. Moos. 38;
1. Moos. 39;
1. Moos. 40:1–41:36.

Ensimmäisen Mooseksen kirjan viimeinen osuus (1. Moos. 37–50) on kertomusta Joosefista aina tämän ensimmäisistä unista Kanaanissa (1. Moos. 37:1–11) tämän kuolemaan asti Egyptissä (1. Moos. 50:26). Itse asiassa Joosefille annetaan Ensimmäisessä Mooseksen kirjassa enemmän tilaa kuin yhdellekään toiselle patriarkalle. Vaikka Joosef on vain yksi Jaakobin pojista, hänet esitetään Ensimmäisessä Mooseksen kirjassa suurena patriarkkana Abrahamin, liisakin ja Jaakobin tavoin.

Kuten tulemme näkemään, Joosefin elämä tuo esiin kaksi tärkeää teologista totuutta: ensinnäkin Jumala täyttää lupauksensa, ja toiseksi Jumala voi kääntää pahan hyväksi.

Tämän viikon tutkistelussa keskitymme Joosefin elämän varhaisiin vaiheisiin. Hän on Jaakobin lempipoika, jota ironisesti kutsutaan lempinimellä *ba'al ha'haylōmōt*, 'unien näkijä' (1. Moos. 37:19), joka kirjaimellisesti käännettynä tarkoittaa unten valtiasta, millä viitataan siihen, että hän on erikoistunut uniin. Tämä nimitys sopiikin Joosefille oikein hyvin, sillä sen lisäksi, että hän näkee, ymmärtää ja tulkitsee profeettallisia unia, ne myös toteutuvat hänen omassa elämässään.

Näissä luvuissa näemme jälleen, miten Jumala varmistaa huolenpitonsa ihmisten sydämen pahuudesta ja syntisyydestä huolimatta.

PERHE- ONGELMIA

Jaakob on lopultakin asettunut maahan. Siinä missä lisäk vain muukalainen, Jaakobista sanotaan, että tämä "asettui asumaan Kanaaninmaahan" (1. Moos. 37:1, RK 2012). Juuri kun hän oli asettumassa maahan, vaikeudet kuitenkin alkoivat, tällä kertaa hänen oman perhekuntansa sisällä. Riitely ei liittynyt maanomistukseen tai jonkin kaivon käyttöön, vaan se oli lähinnä hengellistä.

Lue 1. Moos. 37:1-11. Mikä perhedynamiikkaan liittyvä seikka oli saanut Joosefin veljet vihaamaan tätä niin paljon?

Jo heti alusta ymmärrämme, että Joosef, Jaakobin vanhoilla päivillä saatu poika (1. Moos. 37:3), nautti erikoisasemasta isänsä silmissä, joka rakasti häntä enemmän kuin muita poikiaan (1. Moos. 37:4). Jaakob meni jopa niin pitkälle, että "teetti Joosefille pitkän, värikkään puvun" (1. Moos. 37:3), prinssin puvun (2. Sam. 13:18), mikä oli osoitus Jaakobin salaisesta aikeesta nostaa Joosef, Raakelin esikoinen, esikoispojan asemaan.

Tulevaisuudessa Jaakobin toiveet todella täytyivät, sillä Joosef sai lopulta esikoispojan oikeudet (1. Aik. 5:2). Ei siis ihme, että Joosefin veljet vihasivat tätä niin paljon, etteivät voineet enää edes puhua tälle ystävällisesti (1. Moos. 37:4).

Lisäksi Joosef kanteli isälleen veljiensä huonosta käytöksestä (1. Moos. 37:2). Kukaan ei pidä kielijästä.

Joten kun Joosef kertoi unistaan viitaten siihen, että Jumala asettaisi hänet korkeampaan asemaan kuin heidät, ja että he, hänen veljensä, kumartaisivat hänen edessään, veljet vihasivat häntä entistä enemmän. Unien aito profeettallinen luonne vahvistetaan vielä sillä, että ne toistuvat (ks. 1. Moos. 41:32). Vaikka Jaakob avoimesti nuhteli poikaansa (1. Moos. 37:10), hän jäi miettimään tapausta ja sen merkitystä toivoen unien toteutuvan (1. Moos. 37:11). Ehkä syvällä sisimmässään Jaakob ajatteli, että unissa saattaisi olla perää. Hän oli oikeassa, vaikkei mitenkään voinut sitä tietää vielä tuolloin.

Lue Matt. 20:26, 27. Mikä tärkeä periaate jakeissa paljastetaan? Kuinka voimme omassa elämässämme oppia toteuttamaan sitä?

JOSEFIN KIMPPUUN KÄYDÄÄN

Jaakobin perheessä seurasi kauheita tapahtumia, eikä ole vaikeaa ymmärtää miksi. Olla niin lähellä ihmistä, ja vieläpä sukulaista, jota vihaa, johtaa enemmän tai myöhemmin vääjäämättä vaikeuksiin. Niin tässäkin tapauksessa.

Lue 1. Moos. 37:12-36. Mitä teksti opettaa siitä, kuinka vaarallisia ja pahoja uudestisyntymättömät sydämet voivat olla ja mitä uudistumaton sydän voi johtaa kenet tahansa meistä tekemään?

Veljet vihasivat Joosefia, koska he olivat kateellisia Jumalan suosioista (Ap. t. 7:9) – suosioista, joka vahvistetaan seuraavien tapahtumien jokaisessa vaiheessa. Kun Joosef on eksynyt, muuan mies löytää hänet ja osoittaa hänelle tien (1. Moos. 37:15). Kun Joosefin veljet juonivat tappaakseen hänet, Ruuben puuttuu tilanteeseen ja ehdottaa, että he heittäisivät Joosefin sen sijaan kaivoon (1. Moos. 37:20-22).

On vaikea kuvitella näissä jakeissa ilmaistua vihaa, varsinkin kun kyse on oman perhekunnan jäsenestä. Miten nämä nuoret miehet saattoivat tehdä jotakin näin julmaa? Eivätkö he pysähtyneet edes hetkeksi ajattelemaan, miten tämä vaikuttaisi heidän isäänsä? Olipa heillä minkälaista kaunaa tahansa isäänsä kohtaan siitä, että tämä suosi Joosefia, tällaisen teon tekeminen yhdelle hänen lapsistaan oli todella halveksittavaa. Miten vahva todiste siitä, kuinka pahoja ihmiset voivat olla.

”Mutta asia vaivasi muutamia heistä. He eivät saaneetkaan kustosta sitä tyydytystä, mitä olivat odottaneet. Pian matkamiesten saatto ilmaantui näkyviin. Ismaelilaisten karavaani siinä matkasi Jordanin toiselta puolen vieden Egyptiin mausteita ja muuta kauppatavaraa. Juuda ehdotti nyt, että Joosef myytäisiin näille pakanakauppiaille sen sijaan, että hänet jätettäisiin kaivoon kuolemaan. Näin he saisivat hänet pois tieltään tahrtaamatta käsiään hänen vereensä –.” (1AO 194.)

Veljet heittävät Joosefin tyhjään kaivoon suunnitellen tappavansa hänet myöhemmin, mutta sitten heidät ohittaakin karavaani, ja Juuda ehdottaa veljilleen, että he myisivät Joosefin näille (1. Moos. 37:26, 27). Kun Joosef on myyty midianilaisille (1. Moos. 37:28), nämä myyvät hänet Egyptissä uudelle omistajalle (1. Moos. 37:36), mikä ennakoi hänen tulevaa kunniaansa.

JUUDA JA TAMAR

Kertomus Tamarista kuuluu tähän väliin, sillä häneen liittyvä tapaus saa alkunsa Joosefin Egyptiin myymisen jälkeen (1. Moos. 38:1). Juuda on juuri jättänyt veljensä, mikä viittaa veljesten väliseen erimielisyyteen. Lisäksi tekstissä on koko joukko samoja sanoja ja teemoja kuin edellisessä luvussa, ja siinä on sama teologinen opetus: paha teko muutetaan pelastukseen liittyväksi myönteiseksi tapahtumaksi.

Lue 1. Moos. 38. Vertaa Juudan käytöstä kanaanilaisen Tamarin käytökseen. Kumpi heistä on vanhurskaampi ja miksi?

Juuda löytää kanaanilaisvaimon (1. Moos. 38:2), jonka kanssa hän saa kolme poikaa, Erin, Onanin ja Selan. Taatukseen suvun jatkumisen Juuda ottaa esikoiselleen Erille vaimoksi kanaanilaisen Tamarin. Kun Jumala antaa sekä Erin että Onanin kuolla näiden pahuuden tähden, Juuda lupaa viimeisen poikansa Selan Tamarille.

Pian alkaa vaikuttaa siltä, että Juuda on unohtanut lupauksensa. Kun hän sitten vaimonsa kuoleman jälkeen haluaa lohduttaa itseään, Tamar päättää esiintyä porttona pakottaakseen Juudan täyttämään lupauksensa. Koska Juudalla ei ole käteistä, millä maksaa portolle, jota hän ei tunnista, hän lupaa lähettää naiselle myöhemmin vuohen laumastaan.

Tamar vaatii Juudaa antamaan vakuudeksi pantin. Tamar tulee kohtaamisesta raskaaksi. Kun häntä myöhemmin syytetään haureuden harjoittamisesta, hän näyttää syyttäjälle Juudan antaman pantin. Juuda ymmärtää ja pyytää anteeksi.

Tämän surkean tarinan loppu on se, että syntyy kaksospojat, joista toinen on Peres, jonka nimi tarkoittaa 'repeämä'. Jaakobin tavoin hän syntyi toisena, mutta hänestä tuli ensimmäinen. Hänet mainitaan pelastushistoriassa Daavidin (Ruut 4:18–22) ja Jeesuksen Kristuksen (Matt. 1:3) esi-isänä. Tamar on ensimmäinen niistä neljästä naisesta, jotka ennen Mariaa (Matt. 1:16), Jeesuksen äitiä, mainitaan Jeesuksen sukuluettelossa. Tamarin lisäksi mainitaan Rahab (Matt. 1:5), Ruut (Matt. 1:5) ja Urian vaimo (Matt. 1:6).

Kertomuksessa on yksi keskeinen opetus: kuten Jumala pelasti Tamarin armossaan muuttaen pahan hyväksi, samoin hän pelastaa kansansa Jeesuksen ristin kautta. Joosefin tapauksessa hän kääntää Joosefin vaikeudet Jaakobin ja tämän poikien pelastukseksi.

JOOSEF ORJANA EGYPTISSÄ

Palaamme jälleen Joosefin tarinan pariin, jonka Tamarin tapaus ”keskeytti”. Joosef työskentelee nyt orjana henkivartijain päällikölle, joka vastaa kuninkaan virkamiesten vankilasta (1. Moos. 40:3, 4; 1. Moos. 41:10-12).

Lue 1. Moos. 39. Joosef työskenteli esimiehenä isäntänsä Potifarin alaisuudessa. Mitkä seikat johtivat tällaiseen menestykseen?

Lähes heti Joosef kuvaillaan menestyväksi mieheksi (1. Moos. 39:2, 3). Hän oli niin hyvä, ja hänen isäntänsä luotti häneen niin, että ”asetti hänet taloutensa hoitajaksi ja uskoi hänen haltuunsa koko omaisuutensa” (1. Moos. 39:4).

Menestys ei kuitenkaan turmele Joosefia. Kun Potifarin vaimo huomaa hänet ja haluaa maata hänen kanssaan, Joosef yksiselitteisesti kieltäytyy ja on mieluummin valmis menettämään työnsä ja turvallisuutensa kuin tekemään niin pahan teon ja rikkomaan Jumalaa vastaan (1. Moos. 39:9). Joosefin kieltäytymisen nöyryyttämänä nainen ilmoittaa valheellisesti palvelijoille ja miehelleen, että Joosef halusi raiskata hänet. Tämän seurauksena Joosef heitetään vankilaan.

Joosef kokee tässä saman kuin me kaikki olemme joskus kokeneet: hänestä tuntuu kuin Jumala olisi hylännyt hänet, vaikka tuossakin vaikeassa ajassa Herra ”oli hänen kanssaan” (1. Moos. 39:21).

Lopulta Herra toimii ja vaikuttaa niin, että Joosef pääsee vankilan päällikön suosioon. Täälläkin, aivan kuten isäntänsä talossa, Herra siunaa Joosefia. Joosef on selvästikin lahjakas mies ja huolimatta entistäkin huonommista olosuhteistaan (aiemminkin hän oli ollut pelkkä orja!) hän pyrkii tekemään parhaansa. Teksti tekee kuitenkin selväksi, että olivatpa hänen lahjansa millaiset tahansa, Jumala oli se, joka antoi hänelle menestyksen. ”Eikä vankilan päällikkö lainkaan valvonut Joosefin toimia, koska Joosef Herran avulla suoritti ne hyvin. Herra antoi Joosefin onnistua kaikessa.” (1. Moos. 39:23.) Kuinka tärkeää onkaan, että kaikki ne, joilla on lahjoja ja jotka ovat ”menestyksekkäitä”, muistavat, mistä ne kaikki tulevat!

Lue 1. Moos. 39:7-12. Miten Joosef vastusti Potifarin vaimon lähentelyä? Miksi Joosef nimenomaan sanoi, että jos hän suostuisi naisen pyyntöihin hän tekisi syntiä Jumalaa vastaan?

FARAON UNET

Lue 1. Moos. 40:1-41:36. Millä tavoin faraon unet liittyvät hoviherrojen uniin? Mikä merkitys unien yhtäläisyydellä on?

Tapahdusten kaitselmuksellinen luonne jatkuu. Ajan kuluessa Joosef asetetaan vastaamaan vangeista, joista kaksi satuu olemaan faraon entisiä virkamiehiä: ylijuomanlaskija ja ylileipuri (1. Moos. 41:9–11). Heitä molempia vaivaavat unet, joita he eivät voi ymmärtää, sillä paikalla ei ole ketään, joka selittäisi ne (1. Moos. 40:8). Joosef selittää molempien unet.

Virkamiesten tavoin faraokin näkee kaksi unta, joita kukaan ei osaa selittää (1. Moos. 41:1–8). Juuri silloin ylijuomanlaskija onneksi muistaa Joosefin ja suosittelee tätä faraolle (1. Moos. 41:9–13).

Kuten virkamiehiä vaivasivat heidän unensa, faraotakin vaivaa hänen unensa, ja virkamiesten tavoin hän paljastaa ne Joosefille (1. Moos. 41:14–24), joka selittää ne. Kuten virkamiesten unissa, faraonkin unissa esiintyy symbolien vastavuutta: kaksi seitsemän lehmän joukkoa (lihavat ja laihat) ja kaksi seitsemän tähkän joukkoa (paksut ja ohuet). Ne edustavat kahta seitsemän vuoden jaksoa, joista ensimmäinen jakso on hyvä ja toinen huono. Seitsemän lehmää vastaa niitä seitsemää tähkää, ja molemmissa unissa toistuu sama sanoma, mikä on merkki unien jumalallisesta alkuperästä, kuten Joosefin unien kohdalla (1. Moos. 41:32; vrt. 1. Moos. 37:9).

Vaikka Joosef tulkitsee unet faraolle, hän tekee tälle selväksi, että Jumala, Elohim, on se, joka on näyttänyt tälle nämä asiat, jotka hän aikoo tehdä (1. Moos. 41:25, 28). Viesti menee faraolle perille, koska kun hän päättää asettaa virkamiemen valvomaan maata, hän perustelee valintaansa näin: ”Koska Jumala on tämän kaiken sinulle ilmoittanut, ei voi olla toista niin viisasta ja taitavaa miestä kuin sinä. Sinä saat hallita minun valtakuntaani ja koko kansani on toteltava sinun sanaasi.” (1. Moos. 41:39, 40.)

Jumalan ansiosta Joosef siirtyy Potifarín talouden hoitajasta vankilan vastaavaksi valvojaksi ja sieltä koko Egyptin hallitsijaksi. Miten voimallinen kertomus siitä, kuinka kauheiltaan näyttävissä olosuhteissa Jumala johdattaa.

Miten voimme oppia luottamaan Jumalaan, kun tapahtumat eivät vaikuta vähääkään johdatukselta ja Jumala tuntuu olevan hiljaa?

KERTAUS

Lisäaineistoa: Lue Ellen G. White, *Alfa ja omega*, osa 1, s. 196–206 tai *Patriarkat ja profeetat*, s. 193–202.

”Varhaisvuosinaan, juuri kun he olivat siirtymässä nuoruudesta miehuuteen, Joosef ja Daniel erotettiin kodistaan ja vietiin vankina pakanamaahan. Erityisesti Joosef oli alttiina niille kiusauksille, jotka liittyvät elämänkohtaloissa tapahtuviin suuriin muutoksiin. Isänsä kodissa hän oli ollut hellästi vaalittu lapsi, Potifarin talossa hän oli ensin orja, sitten luottamusta nauttiva uskottu ja toveri. Hän oli asainhoitaja, joka oli valmistunut tehtäväänsä opiskelemalla, tekemällä havaintoja ja olemalla tekemisissä ihmisten kanssa. Faraon vankilassa hän oli valtiollinen vanki, väärin tuomittu, vailla puolustuksen toivoa tai vapaaksi pääsyn mahdollisuutta – mutta kansallisen hätätilan vallitessa hänet kutsuttiin sieltä kansakunnan johtoon. Mikä teki hänet kykeneväksi pysymään turmeltumattomana? – –

Joosefia oli lapsena opetettu rakastamaan ja pelkäämään Jumalaa. Hänelle oli isänsä teltassa Syyrian tähtien alla usein kerrottu öisestä näystä Beetelissä, taivaasta maahan ulottuneista tikapuista ja niitä myöten ylös ja alas kulkeneista enkeleistä sekä hänestä, joka ylhäällä olevalta valtaistuimeltaan ilmaisi itsensä Jaakobille. Hänelle oli kerrottu taistelusta Jabok-virran rannalla, kun Jaakob helmasyntinsä hyljäten pääsi voittajaksi ja sai Jumalan ruhtinaan arvonimen.

Joosefin puhdas ja yksinkertainen elämä hänen paimentaessaan poikasena isänsä karjalaumojia oli suotuisaa sekä fyysisen että henkisen voiman kehitykselle. Seurustelemalla Luojan kanssa luonnon välityksellä ja tutkimalla niitä suuria totuuksia, jotka pyhänä perintönä siirtyivät isältä pojalle, hän sai mielen lujuuutta ja horjumatonta periaatteellisuutta.

Elämänsä käännekohtassa, lähtiessään pelottavalle matkalle Kanaanin maan lapsuudenkodistaan kohti Egyptissä odottavaa orjuutta ja katsellessaan viimeistä kertaa kunnaita, jotka kätkivät hänen sukulaistensa teltat, Joosef muisteli isiensä Jumalaa. Hän ajatteli lapsuutensa opetuksia, ja hänen mielensä valtasi päätös osoittautua uskolliseksi – toimia aina taivaan Kuninkaan alamaiselle sopivalla tavalla.” (EK 50–52.)

Keskustelunaiheita:

1. Mitä yhteistä Joosefilla, Danielilla ja Jeesuksella on?
2. Keskustelkaa torstain tutkisteluosuuden lopussa olevasta kysymyksestä. Miten opimme luottamaan Jumalaan silloin, kun asiat eivät käänny parhain päin?